

PRAVO UČENIKA NA INKLUZIVNO ŠKOLOVANJE

Izv.prof.dr.sc. Snježana Sekušak-Galešev,
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Inkluzivno obrazovanje u hrvatskoj

- 1980. započeo je proces edukacijske integracije u Hrvatskoj donošenjem Zakona o odgoju i obrazovanju
- Proces integracije djece s teškoćama u razvoju u svijetu i u Hrvatskoj nastoji zadovoljiti potrebe učenika s teškoćama unutar postojećih oblika školovanja, s prilagodbom kurikuluma, primjenom različitih oblika rada unutar razreda i sl.
- Prethodnica uključivanja (inkluzije)

Inkluzivno obrazovanje u hrvatskoj

- **Inkluzija** je proces uključivanja osoba s različitim teškoćama u što aktivnije i ravnopravnije sudjelovanje u društvu. Jedan od oblika je i edukacijska inkluzija/uključivanje.
- Uključenost, pristupačnost, dostupnost, temelji se na brojnim međunarodnim i nacionalnim dokumentima:

Međunarodni dokumenti

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom (UN, 2006)

Standardna pravila o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom (UN, 1994)

Salamanca proglas o inkluzivnoj edukaciji i Okvir za djelovanje (UNESCO, 1994)

Svjetska konferencija o obrazovanju za sve - 'Obrazovanje za sve' (UNESCO, 1991, 1992)

Konvencija o pravima djeteta (1989)

Deklaracija o ljudskim pravima (UN, 1948)

proglas o inkluzivnoj edukaciji i Okvir za djelovanje (UNESCO, 1994)

Svjetska konferencija o obrazovanju za sve - 'Obrazovanje za sve' (UNESCO, 1991, 1992)

Konvencija o pravima djeteta (1989)

Deklaracija o ljudskim pravima (UN, 1948)

Cca 24 nacionalnih strateških te općih i provedbenih dokumenata u Republici Hrvatskoj reguliraju odgoj i obrazovanje djece/učenika s teškoćama:

- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN, 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, [90/11](#), [5/12](#), [16/12](#), [86/12](#), [126/12](#), [94/13](#), [152/14](#), [07/17](#), [68/18](#), [98/19](#), [64/20](#)),
- Pravilnik o osnovnoškolskom srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN, 24/2015)
- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine (NN 42/17)
- Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12)

Tko su učenici s teškoćama?

■

Razumijevanje osobitosti omogućava odabir primjerenih metoda rada čime se izjednačavaju mogućnosti učenika s teškoćama da kao i njihovi vršnjaci budu prihvaćeni i uspješni

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Učenici s teškoćama su:

- ☐ *učenici s teškoćama u razvoju,*
- ☐ *učenici s teškoćama u učenju, problemima u ponašanju i emocionalnim problemima,*
- ☐ *učenici s teškoćama uvjetovanim odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturalnim i jezičnim čimbenicima.*

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Učenici s teškoćama u razvoju su oni čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline ograničavaju njihovo puno, učinkovito i ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, a proizlaze iz tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih oštećenja i poremećaja funkcija ili kombinacije više vrsta oštećenja i poremećaja.

Vrste teškoća u razvoju su: oštećenja vida, oštećenja sluha, oštećenja jezično-govorno-glasovne komunikacije i specifične teškoće učenja, oštećenja organa i organskih sustava, intelektualne teškoće, deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj (ADHD), poremećaji u ponašanju, poremećaji iz spektra autizma. Navedene vrste teškoća u razvoju nastaju u razvojnoj dobi djeteta.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Učenici s teškoćama u učenju, problemima u ponašanju i emocionalnim problemima

su oni čiji problemi proizlaze iz međudjelovanja učenika i odgojno-obrazovnog okruženja i/ili u kojih su prisutni čimbenici rizika, koji proizlaze iz osobina samog učenika ili karakteristika njegovog užeg

i šireg socijalnog okruženja te trebaju odgojno-obrazovnu podršku s ciljem njihovoga daljnjeg pozitivnog razvoja.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Treća su skupina **učenici** koji se nalaze u nepovoljnom položaju i imaju **teškoće** (npr. u odgovaranju na odgojno-obrazovne zahtjeve, u odnosu s vršnjacima, odnosu s odraslim osobama i/ili autoritetima, odnosu sa samim sobom itd.), a koje su primarno **uvjetovane odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturalnim i jezičnim čimbenicima** te na koje je potrebno djelovati primjerenim oblicima odgojno-obrazovne podrške.

Primjereni programi odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u redovitom školskom sustavu

- 1. Redoviti program uz
individualizirane postupke**
- 2. Redoviti program uz
prilagodbu sadržaja i
individualizirane postupke**
- 3. Posebni program uz
individualizirane postupke**

**Redoviti program uz
individualizirane postupke**

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 23/91, 24/15)

Članak. 5.

Redoviti program uz individualizirane postupke

- 1) ... određuje se učenicima koji s obzirom na vrstu teškoće **mogu svladavati redoviti nastavni plan i program/kurikulum bez sadržajnog ograničavanja**, ali su im zbog specifičnosti u funkcioniranju **potrebni individualizirani postupci u radu**.

- (2) Individualizirani postupci omogućavaju različite oblike potpore, prema potrebama učenika, i to s obzirom na: **samostalnost učenika; vrijeme rada; metode rada; provjeravanje vještina, znanja i sposobnosti učenika; praćenje i vrednovanje postignuća učenika; aktivnost učenika; tehnološka, didaktička i/ili rehabilitacijska sredstva za rad i primjerene prostorne uvjete**.

- (3) mogu biti iz jednog, više ili svih predmeta te za svakoga pojedinog učenika iz stavka 2. ovog članka trebaju biti razrađeni kao pisani dokument, a izrađuju ga učitelji/nastavnici u suradnji sa stručnim suradnicima škole te su ga **dužni dati na uvid roditelju/skrbniku učenika tijekom prve polovice polugodišta**.

Redoviti program uz individualizirane postupke

- Profil učenika
- Inicijalna procjena
- IOOP → godišnji
- Polugodište - mišljenje predmetnih učitelja/nastavnika o napretku učenika i potrebnoj podršci
- Finalna procjena

**Redoviti program uz
prilagodbu sadržaja i
individualizirane postupke**

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 23/91, 24/15)

Članak 6.

Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke

(1)... određuje se učenicima koji s obzirom na vrstu teškoće **ne mogu svladavati nastavni plan i program/kurikulum bez sadržajnog ograničavanja** te im je zbog specifičnosti u funkcioniranju **potreban individualizirani pristup u radu i sadržajna prilagodba**.

(2) ... redoviti program koji se **sadržajno i metodički prilagođava učeniku**.

(3) **Sadržajna prilagodba podrazumijeva individualiziranu prilagodbu nastavnih sadržaja redovitog programa sukladno sposobnostima i sklonostima učenika, a zahtijeva smanjivanje opsega nastavnih sadržaja. Opseg nastavnih sadržaja može se umanjiti do najniže razine usvojenosti obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom/kurikulumom za razred u koji je učenik uključen, a iznad razine posebnog programa.**

(4) može biti iz jednog, više ili svih predmeta, a izrađuju ga kao pisani dokument učitelji/nastavnici za svaki pojedini nastavni predmet u suradnji sa stručnim suradnicima škole te su ga **dužni dati na uvid roditelju/skrbniku učenika tijekom prve polovice polugodišta**.

**Poseban program uz
individualizirane postupke**

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 23/91, 24/15)

Članak 8.

Posebni program uz individualizirane postupke

(3)može biti **iz svih ili pojedinih predmeta**. Ako je samo iz pojedinih predmeta, tada učenik **ostale predmete** prema svojim sposobnostima svladava **po redovitome programu uz individualizirane postupke ili redovitome programu uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke**.

(4) Posebni program uz individualizirane postupke **iz svih predmeta** provodi se **u posebnim razrednim odjelima škole**, a provodi ga edukacijski rehabilitator i učitelj/nastavnik sukladno Zakonu i provedbenom propisu koji propisuje odgovarajuću vrstu obrazovanja učitelja, nastavnika i stručnih suradnika

(5) Posebni program uz individualizirane postupke **iz pojedinih predmeta** provodi se **u posebnim razrednim odjelima**, dok se redoviti program uz individualizirane postupke ili redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke **iz ostalih predmeta** provodi **u redovitome razrednom odjelu**. Matični razredni odjel učenika je onaj razredni odjel u kojem učenik svladava više od 70% nastavne satnice obrazovnih programa.

Stručni suradnici

**Edukacijsko rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu**

Edukacijski rehabilitator

Logoped

Socijalni pedagog

Kako bi se ostvarila prava djece s teškoćama na inkluzivno obrazovanje, nužno je zajedničko, usklađeno, harmonično djelovanje svih čimbenika na državnoj i lokalnoj razini (povezanost i usklađenost različitih ministarstava i agencija) te institucija na svim razinama odgoja obrazovanja.

Otklanjanjem prepreka koje postavlja društvo i tako stvara invaliditet i otuđenost te izolaciju, ranjive skupine u našem društvu će moći ostvariti svoje potencijale i prava koja smo im različitim međunarodnim aktima zagarantirali.

- Zahvaljujem na pozornosti!

